

Amb l'evolució de la medicina i la millora general de les condicions de les persones, és una realitat que cada generació que passa veu augmentada la seva esperança de vida i incrementada la possibilitat de superar problemes de salut que fins fa només uns anys eren insalvables.

L'increment gradual d'aquestes expectatives resulta ben visible en l'envelliment de la població i l'aparició de malalties degeneratives lligades al desgast físic i mental de les persones d'avançada edat.

Això convida a la reflexió personal (qui em cuidarà quan em faci gran?) i provoca, molt sovint, encesos debats familiars (cal ingressar el padrí en una residència? Cal aplicar al malalt aquest o aquell tractament? Cal interrompre la medicació?).

Les respostes generen controvèrsia i molt freqüentment enfronten sensibilitats diferents.

En els darrers anys s'observa una inquietud creixent per aquestes qüestions, cosa que ha multiplicat el nombre del que s'anomena testament vital, un instrument legal que posa a l'abast de tothom una eina per detallar de forma inequívoca i per escrit el tractament que desitja rebre una persona si arriba a trobar-se en situació de malaltia greu o terminal.

Una eina, en definitiva, que impedeix que altres decideixin per nosaltres quan nosaltres mateixos ja no ens trobem en condicions de poder-ho fer.

Cal diferenciar el testament vital d'altres dues figures:

El testament per causa de mort, que és una disposició de darrera voluntat per la qual una persona disposa dels seus béns per a després de la seva defunció. El testament regula principalment el destí del patrimoni, per bé que també pot incloure altres tipus de manifestacions de voluntat (institucions tutelars, protecció de fills menors d'edat, recomanacions i desitjos personals), algunes de les quals poden resultar d'impossible compliment si no són conegudes per les persones més properes abans de l'òbit del causant: quedaran en no res la voluntat de ser incinerat o la de fer donació d'òrgans si el testament es llegeix després d'haver tingut lloc l'enterrament.

L' autotutela, que ens permet proposar al batlle la persona que desitgem que sigui el nostre tutor en l'eventual cas que ens trobem incapacitats judicialment per a administrar la nostra persona o el nostre patrimoni.

El testament vital té una transcendència diferent: en previsió de trobar-nos impeditos en el futur, ofereix la possibilitat d'establir a l'avança (document de voluntats anticipades) les pautes o els

tractaments mèdics que volem rebre (o els que no volem que ens administrin) en cas de malaltia greu o irreversible o de trobar-nos en una situació clínica terminal.

Totes tres són complementàries: la primera pressuposa la defunció; la tercera un estat de salut greu, irreversible i moltes vegades terminal, i la segona la incapacitació judicial, generalment per raó de malalties mentals persistents que, tot i ser compatibles amb un estat físic saludable i la vida en la mateixa llar familiar, impedeixen al pacient l'adopció de decisions sobre la seva persona o els seus béns.

Amb el testament vital donem instruccions respecte de com volem morir i de com volem ser tractats al final de la nostra existència si en el moment definitiu no ho podem expressar per nosaltres mateixos. En previsió que algú ho decideixi per nosaltres manifestem els tractaments que volem rebre, els que refusem i, eventualment, el destí que volem donar al nostre cos, a algun dels nostres òrgans o a les nostres despulles.

En la pràctica tot són avantatges:

Permet a l'atorgant concretar com desitja ser tractat en el moment del traspàs o en una situació de risc per a la vida i li permet fer-ho ara, en previsió que per pèrdua de les capacitats volitives en el futur no ho pugui fer i ho hagi de fer per ell una tercera persona.

Facilita a la família prendre decisions delicades (vull ser ingressat en residència; vull que no m'allargueu la vida de forma artificial...). A manca de voluntat expressada en testament vital, una decisió d'aquesta transcendència pot generar angoixa en els familiars i sentiment de culpabilitat.

Permet al malalt designar un representant que faci d'interlocutor davant l'equip mèdic: ell serà qui rebi la informació dels metges i qui, juntament amb ells, valori la conveniència o l'oportunitat de seguir o desestimar un determinat tractament.

Evita situacions d'incertesa o bloqueig quan no hi ha família o quan per trobar-se lluny i dispersa no es pot contactar, quan són difícils les relacions entre els familiars que haurien de decidir o entre el mateix malalt i la família o quan les opinions d'uns i altres són divergents.

Tanmateix, no sempre allò que es vol avui es podrà exigir el dia de demà: la voluntat expressada en aquest document no podrà ser contrària a la legalitat, no tant a la vigent al temps de fer la declaració sinó a la del dia en què s'hagi de donar compliment als desitjos del malalt (el grau de tolerància en aquesta matèria és molt diferent segons els països, des dels més reticents fins els que donen cabuda a l'eutanàsia activa o el suïcidi assistit).

Es tracta d'una matèria de molta complexitat, a la qual s'hi suma la gran varietat de protocols dels centres mèdics públics i privats on el pacient es troba ingressat i, per suposat, les clàusules de consciència dels professionals de la medicina que tinguin al seu càrrec el malalt.

A manca de normativa específica, prevaldran els principis generals d'ordre públic i el sentit comú, tenint en compte els progressos de la ciència i les particularitats del cas concret.

Acceptats els beneficis d'aquest tipus de document, la implantació d'un sistema coordinat i eficient que doni resposta a la creixent demanda social precisa d'una **base de publicitat**.

Amb la finalitat que els documents de voluntats anticipades no passin desapercibuts, cal establir un mecanisme que faci possible detectar la seva existència des del primer moment. Només així es podrà garantir el compliment íntegre de la voluntat de l'atorgant i vetllar pel resultat exitós de les donacions i de les mostres de solidaritat dels malalts.

En una comunitat de les característiques d'Andorra no seria gens difícil implantar un sistema que ja funciona amb èxit en altres països: si es té en compte la concentració dels ingressos hospitalaris en un únic centre sanitari i la facilitat de coordinar-se amb les institucions sociosanitàries, seria relativament senzill prescindir d'un Registre especial i deixar constància de l'atorgament mitjançant la simple anotació de l'existència del testament vital en l'historial clínic compartit dels pacients.